ŠVIHÁCKÁ LEST

NAPSAL PAN GEORGE FARQUHAR — AUTOR VERBÍŘE

KOMEDIE, JAK JI HRAJÍ V KRÁLOVNINĚ DIVADLE NA HAYMARKETU PŘÍSEŽNÍ KOMEDIANTI JEJÍHO VELIČENSTVA !

DIVADLO PETRA BEZRUČE V OSTRAVĚ nositel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu

GEORGE FARQUHAR se narodil roku 1678 v Londonderry v Irsku. Celý jeho život byl nepřehlednou řadou utrpení a nikdy, ani na vrcholu své slávy neokusil bezstarostné pohodlnosti bohatého člověka.
Svou uměleckou dráhu zahájil na prknech, která znamenají svět. Podle dochovaných materiálů to byl herec přímo znamenitý. O jeho ztělesnění Othella hovořila celá tehdejší Anglie. V návalu hereckého temperamentu však při jedné z četných repríz Drydenovy hry „Indiánský vládce" vypíchl mečem oko svému spoluhráči, a tím navždy skončila jeho slibná životní dráha herce. Jeho kolega Wilkes, neméně znamenitý herec, mu poradil, aby tedy zkusil psát divadelní hry. Farquhar to tedy zkusil a v posledním roce 17. století přichází jako dvaadvacetiletý do Londýna, bez groše, ale zato s rukopisem své první divadelní hry v kapse. Hra byla provedena, byla úspěšná, a tak si Farquhar z výnosu hry opatřil důstojnické místo v armádě, které však jednou v momentální finanční tísni (ta ho ostatně provázela až do konce života) prodal a zemřel v chudobě ve věku třiceti let. Již svou první komedií „Láska a láhev" se představil Farquhar jako autor, ve kterém není přetvářky, který to, co znal a zažil zužitkoval ve svých komediích. Obecenstvo jeho prvotinu přijalo velmi příznivě, a to bylo Farquharovi silnou pobídkou k další práci. V roce 1700 se hraje jeho další hra „Věrná dvojice", kde se objevuje postava Harryho Wildaira, nový typ hrdiny, kavalíra s rozhledem a rozletem. Přízeň obecenstva způsobila, že se Harry objevuje i v další komedii „Sir Harry Wildair".
Divák porozuměl svému autorovi, protože autor porozuměl svému divákovi. Než Farquhar zemřel, napsal osm komedií. Avšak jeho jméno v literatuře mu zajišťují hlavně dvě poslední: „Verbíř" z roku 1706 a „Šviháckа lest" z roku 1707. Obě těží z jeho zkušeností z provincií, kde jako důstojník verboval pro armádu. Obě, ale i předcházející, mají téměř neměnnou šablonu. Dva milence, dvě milenky a hloupého manžela.
Farquhar psal neuvěřitelně lehce. Nerad se však ke svým hrám vracel a stejně nerad přepracovával dialog, a tak prostřední dvě hry zůstaly pouze na povrchu a nesly pečeť provinčního nebo bulvárního dramatu.
Po velmi úspěšné premiéře komedie „Verbíř", která přinesla Farquharovi slávu, ale ne finanční zajištění, přichází živořícího autora navštívit jeho přítel Wilkes. Nachází ho ve staré mansardě, zanedbaného a špinavého a na jeho pobídku, aby napsal novou hru, Farquhar odpovídá: „Jak mohu psát, když se musím starat o to nejnutnější zajištěni rodiny?" Dar 20 guineí umožnil tedy, že během šesti neděl byla napsána jeho poslední hra „Šviháckа lest". Autor ji dokončil v době smrtelné nemoci. Bylo mu dopřáno dožít se ještě úspěšné premiéry své hry, ale dalšího kusu se od něho přátelé nedočkali.
Ještě téhož roku v bídě a nouzi zemřel.

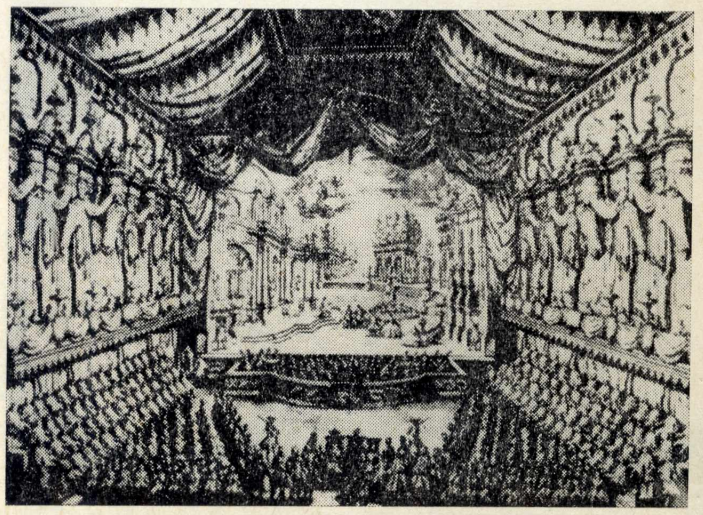

GEORGE FARQUHAR

ŠVIHÁCKÁ LEST

Komedie o dvanácti obrazech, s prologem, epilogem a jednou přestávkou

Přeložil Josef Schwarz
Režie a texty písní: Saša Lichý, nositel vyznamenání Za vynikající práci
Výprava: Marta Roszkopfová
Hudba na známé motivy: Jan Tomšíček
Taneční mistr: Karel Jurčík j. h.

Pravidla anglické komedie nemůže určovat Aristoteles a jeho následovníci, ale zadní řady přízemí a galerie...
G. Farquhar roku 1701

Osoby prologu:

Dáma	Ludmila Bednářová
Pán	Václav Roštlapil
Stařec	Jan Odl
Venkovanka	Milada Albínová

Osoby hry:

TREFIL a TROUFAL, dva na mizinu přišedší kavalíři, první jako velitel, druhý jako jeho sluha	BOHUSLAV ČVANČARA a JAN FILIP
HRABĚ BELLAIR, francouzský důstojník, válečný zajatec v Lichfieldu	JIŘÍ ZACH
PAN HRUBEŠ, venkovský balík, ukrutný ke své ženě	OTAKAR JANDA
PAN SMIŘICKÝ ZE SMIŘAN, londýnský kavalír	LUDĚK ELIÁŠ PAVEL HANDL
FOIGARD, kněz, kurát francouzských důstojníků	MILAN ŠULC
ŠIBENIČKA, loupežník	MILAN SOVA
KOSTOMLAT a POBERTO, jeho dva kumpáni	JAN ODL a JINDŘICH DVOŘÁK
BONIFÁC, hostinský ze zájezdní hospody	JERONÝM HORÁK
DRHLÍK, sluha pana Hrubeše	OTAKAR PRAJZNER
SKLEPNÍK	PAVEL HANDL
PANÍ Z DOBROTÍNA, stará, přívětivá venkovská šlechtična, která kurýruje sousedy ze všech nemocí a pošetile miluje svého syna Hrubeše	RADVANA HAVELKOVÁ
DORINDA, dcera paní z Dobrotína	JANA POSTLEROVÁ
PANÍ HRUBEŠOVÁ, snacha staré paní	JOHANA TESAŘOVÁ
LUCKA, jejich komorná	VĚRA JANKŮ
ROZÁRKA, dcera hostinského	MICHAELA ČERNÁ
VENKOVANKA	MILADA ALBÍNOVÁ
GIPSEY, ženská pro všecko	EVELYNA LICHÁ j. h.

Představení řídí Marta Bielecká, text sleduje Marta Veselá

Místo děje — Lichfield **PREMIÉRA 24. ŘÍJNA 1975**

31. sezóna. — Program Divadla Petra Bezruče v Ostravě. — Umělecký ředitel Ladislav Knižátko.
Program připravil dramaturg Ivan Taller, výtvarná spolupráce Marta Roszkopfová, vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., Olomouc, provoz 22, Hollarova 14, Ostrava 1. — Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA PRAHA.
Cena 1,80 Kčs.

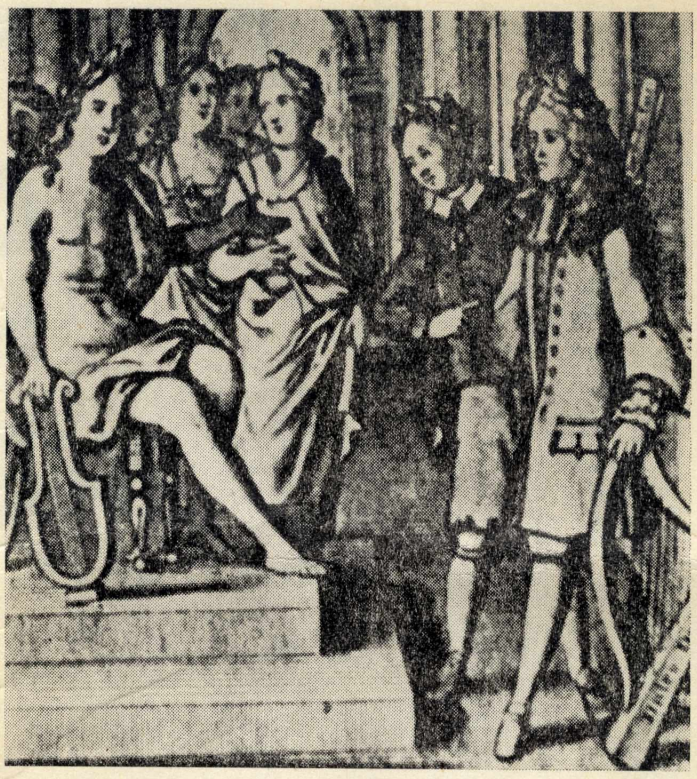

DIVADLO SVÉ DOBY. Divadlo na Senném trhu, tedy na HAYMARKETU, bylo postaveno jako třetí londýnské divadlo původně jako opera v roce 1705. Brzy opouští nepříliš úspěšnou operní činnost a stává se rušným a přitažlivým divadlem, plným nového, zábavychtivého obecenstva, které se přišlo pobavit ostrými komediemi. Toto divadlo a jeho jednoduché a prosté jeviště je tedy místem, kde dosáhl svého vrcholu divadelní útvar, kterému říkáme restaurační komedie. A protože tento útvar poznamenal na dlouhou dobu vývoj komediálního žánru na jevišti, vracívá se občas i moderní současné divadlo k autorům tohoto období jako k přirozené inspiraci pro další cestu. Čím je pro nás tak přitažlivé a čím vzbuzuje naši zvědavost? Svého času svedlo toto divadlo zápas o nové obecenstvo a bylo vskutku nuceno ho hledat v nejlidovějších vrstvách. Musilo si tedy hledat živý vztah k svému obecenstvu. Témata jeho her jsou ostře společensky kritická, mezi jevištěm a hledištěm padá iluzívní přehrada, herci vesele i smutně oslovují obecenstvo, každou chvíli se pasáže představení mění v ironický dialog a působí dojmem improvizace – do struktury divadla vstupuje písnička hned jako přitažlivý komentář, hned jako výlev komických citů... divadelní představení je nezvykle rychlé, temperamentní, živočišné a pochopitelně v přirovnání k divadlu našemu – hodně hlučné. Jak by ne: reakce tehdejšího obecenstva byla neobyčejně bouřlivá, spontánní a často bylo nutno překřičet to, co se v něm dělo, aby hra tak říkajíc pokračovala dál. Toto divadlo, které reprezentovalo mnoho autorů, bylo plně v moci a rukou herců. Kontakt, který byl po celou dobu představení provokován a vyvoláván, vyžadoval zvláštní techniku, v níž obstáli jen ti nejlepší. A toto období se stalo obdobím velkých hereckých osobností.

Svět restauračních komedií není přímočaře realistický. Je to vymyšlený, divadelní svět a nenutí nás, kteří se pokoušíme znovu jej realizovat, abychom historizovali. Je to divadlo na divadle, ve kterém se odráží tehdejší život a jeho morálka.